

รูปแบบการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามหลักพุทธธรรม
Model of The Development of Learning Organization According to
Buddhist Principles

พระสมุห์วินิตย์ ธิราชโต (การเกตุ)

Phra Samuwinit Thirajatto (Kanket)

นักวิชาการอิสระ

Wat Dan Samrong

E-mail: phrasamuwinit@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 8 สิงหาคม 2564

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 8 กันยายน 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 15 ตุลาคม 2564

บทคัดย่อ (Abstract)

รูปแบบการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามหลักพุทธธรรมย่อมมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ หากเราสามารถจัดแหล่งการเรียนรู้ให้ดี เราก็สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของมนุษย์ให้ไปในทางที่ดีได้โดยง่าย บรรยากาศและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนมักมีอิทธิพลต่อจิตใจนักเรียน โรงเรียนที่มีบริเวณร่มรื่น น่าพักอาศัยมีอาคารที่สะอาด จัดไว้เป็นระเบียบสวยงาม ย่อมหล่อหลอมพฤติกรรมของนักเรียนให้ฝึกฝนในทางที่ดีโดยง่ายสถาบันการศึกษามีบทบาทหน้าที่และสำคัญมากในด้านการให้ความรู้ทางด้านวิชาการ และยังหล่อหลอม ลักษณะนิสัยที่ดีแก่นักเรียน และสิ่งอื่น ๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างราบรื่น ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ได้ตระหนักถึงอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม ต้องทำความเข้าใจและปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพต่างๆ ก็จะช่วยลดปัญหาต่างๆ ได้ในสังคม เพราะสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลสำหรับนักเรียนมากที่สุด คือ บ้าน โรงเรียน และเศรษฐกิจ

คำสำคัญ: รูปแบบ, การเรียนรู้, หลักพุทธธรรม.

Abstract

Model of Learning Organization Management According to Buddha Dhamma must be had influence to change for human behavior. If we can manage learning place that mean we could change human behavior to be easy way. The condition and environment of school must have the influence for students' mental that absolutely place. It was set with clear and orderly then should cultivate students' behavior convey to do good things easily.

Education institute have important duty to give academic knowledge and then to cultivate good habit for them and others as help them can have ability for their lifestyle in social by smoothly. So that, administrator teachers and guardians have been aware for influence of environment. They must be making understanding and adjust all consistent with condition then it will reduce problems in social because of influence and environment for students all the most house school and economy.

Keywords: Model, Learning, Management.

บทนำ (Introduction)

รูปแบบการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามหลักพุทธธรรม สถานศึกษาคือแหล่งบ่มเพาะวิชาความรู้รวมถึงระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้มีโอกาส เรียนรู้และแลกเปลี่ยนในด้านสังคมทฤษฎี มีบทบาทสำคัญโดยตรงที่ต้องการพัฒนาเยาวชนของชาติให้มีคุณภาพ สิ่งสำคัญคือ การสร้างเสริม พัฒนาการเรียนรู้ผู้เรียนทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้เกิดตามวัยและศักยภาพของผู้เรียน พัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้เป็นบุคคลมีความรู้ ทักษะความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข การที่จะพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพได้ ส่วนประกอบที่สำคัญยิ่งก็คือการจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ที่จะช่วยให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพ ในการจัดการศึกษา ช่วยพัฒนาโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จ ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้เพราะบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ดีของโรงเรียนมีส่วนในการเสริมสร้าง ความคิด จิตใจ และคุณธรรมต่างๆ ของนักเรียนเป็นอันมากสภาพแวดล้อมของโรงเรียนด้านกายภาพ รวมทั้งสภาพแวดล้อมด้านวิชาการของโรงเรียน ซึ่งรวมถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียนนั้นนับว่าเป็นผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโดยตรงบรรยากาศที่เป็นมิตรและมีเมตตาธรรมมีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่พร้อมมีวิธีการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพย่อมส่งผลโดยตรงถึงการบริหารสภาพแวดล้อมทางกายภาพบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมทางวิชาการที่ดีและมีประสิทธิภาพจากกรุ่นสู่รุ่นมาโดยตลอด

ผู้เขียนจึงรวบรวมประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับ รูปแบบการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามหลักพุทธธรรม โดยนำเสนอประเด็น ความหมายของรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ กระบวนการบริหารเกี่ยวกับของรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ ดังเนื้อหาบทความต่อไปนี้

1. รูปแบบการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้

รูปแบบ หมายถึง รูปแบบการเรียนการสอนแบบหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน โดยถูกออกแบบเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรของสถานศึกษาศึกษา

การพัฒนาองค์กร หมายถึง การลงมือกระทำการใด ๆ หลังจากได้วางหลักการบริหารองค์กรแล้ว และในขั้นตอนดำเนินการต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์เพื่อที่จะนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ทั้ง บุคลากร วัสดุ งบประมาณ มาจัดการตามหลักการที่วางไว้ โดยมีกระบวนการที่ชัดเจนเพื่อทำให้เกิดความสำเร็จเป็นรูปธรรมตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

หนึ่งในรูปแบบการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามหลักพุทธธรรมนั้น การจัดสภาพแวดล้อมจึงควรที่จะเป็นไปเพื่อเป้าหมายของการจัดการศึกษาแต่ละระดับ โดยยึดตัวผู้ใช้สภาพแวดล้อมเป็นหลักในการพิจารณา และศาสตร์แห่งการบริหารการศึกษาก็ได้มีระบุไว้ว่างานสำคัญงานหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษาคือการจัดสภาพแวดล้อมอันได้แก่ อาคารสถานที่ บริเวณสิ่งแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกในการบริหารการศึกษา โดยการคำนึงถึงปริมาณ และคุณภาพของสภาพแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุดและตอบสนองวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมในการเรียนการสอน (วิมลสิทธิ์ หรยางกูล, 2551 : หน้า 10)

อย่างไรก็ตามการที่จะพัฒนารูปแบบการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามหลักพุทธธรรม และการเรียนการสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้นั้น แหล่งการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดว่า รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ และแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะพัฒนาสถานที่ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ได้ภายในโรงเรียน เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ปฏิบัติจริง และเกิดความใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้ในปัจจุบันหากใช้กระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียนเพียงอย่างเดียวจะไม่สามารถพัฒนากรอบแนวคิดได้เท่าที่ควร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : หน้า 10)

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม โรงเรียนควรสร้างบรรยากาศและ สิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียนให้ทุกคนในโรงเรียนมีความรู้สึกอบอุ่นเมื่ออยู่ร่วมกัน คือสร้างความรัก ความผูกพัน ความเอื้ออาทรต่อกัน ผู้บริหารโรงเรียนถือว่าเป็นบุคคลที่สำคัญคนหนึ่งที่จะช่วยให้การ ดำเนินงานของโรงเรียนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ ผู้บริหารจึงควรเข้าใจ เห็นใจ และให้กำลังใจ แก่ครูอาจารย์ในการปฏิบัติหน้าที่ ครูจะร่วมมือปฏิบัติหน้าที่ของตน ให้ความรัก ความเมตตา กับ นักเรียน นอกจากการสอนเนื้อหาวิชา นักเรียนจะเกิดความรู้สึกว่าอยากมาโรงเรียน มาแล้วก็มี ความ อบอุ่น สบายใจ สอดคล้องตรงกับหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ สัปปายะ 4 หมายถึง สิ่งที่เหมาะสม สิ่งที่เกิดกุศล ช่วยสนับสนุนในการบำเพ็ญภาวนาให้ได้ผลดี ช่วยให้สมาธิตั้งมั่น ไม่เสื่อมถอย ประกอบด้วย

- 1) **อวาาสลัปปายะ (สบายการอยู่)** ที่อยู่เหมาะสม ไม่พลุกพล่านจอแจเกินไป
- 2) **อาหารลัปปายะ (สบายการกิน)** รับประทานอาหารที่เหมาะสมต่อสุขภาพ เพศ วัย อย่างไม่ยากและไม่เป็นโทษต่อร่างกาย
- 3) **บุคคลลัปปายะ (สบายคบคน)** คบหาบุคคลที่ถูกกันเหมาะสมกันพอกันไปในทางที่ดีมีผู้รู้เป็นที่ปรึกษา มิมิตรแท้ที่จริงใจ
- 4) **ธรรมลัปปายะ (สบายการเรียนรู้)** การพูดคุยที่เหมาะสมในหมู่คนดี ไม่พูดมากหรือน้อยเกินไปที่จะทำให้เกิดความสะดวกละเลยในการศึกษาเล่าเรียน และจะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ใน สิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกสถานศึกษา อย่างรอบด้าน

2. ความหมายของรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้

ความหมายของรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ นั้น มีนักวิชาการ และนักบริหารทั้งในและต่างประเทศตลอดจนนักการศึกษาหลายท่านได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความหมายของความหมายของรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

การบริหารรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ นั้น คือ การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมกันทำงาน เพื่อจุดประสงค์อย่างเดียวกัน (จุมพล สวัสดิ์ยากร, 2552 : 10) การบริหารรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ นั้น หมายถึง การทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่รวมปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน (จุมพล สวัสดิ์ยากร, 2552 : 10) รูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ นั้น คือ กระบวนการของการทำงานให้สำเร็จ โดยใช้บุคคลอื่น ผู้บริหารต้องทำงานกับบุคคลและกลุ่ม และอยู่ภายในโครงการองค์การ เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายของพวกเขา (สมยศ นาวิการ, 2550 : 14) การบริหารรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ นั้น หมายถึง ศิลปะในการทำให้สิ่งต่าง ๆ ได้รับการกระทำจนเป็น ผลสำเร็จ กล่าวคือ ผู้บริหารไม่ใช่เป็นผู้ปฏิบัติ แต่เป็นผู้ใช้ศิลปะทำให้ผู้ปฏิบัติทำงานจนสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือกแล้ว และยังคงกล่าวว่าการบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับแต่ บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม คุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความ ต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล และอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่ (ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, 2551 : 5)

การบริหารรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ นั้น หมายถึง การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น (Getting Thing Done Through Other People) เมื่อว่าตามค่านิยามนี้ การบริหารในพระพุทธศาสนา เริ่มมีขึ้นเป็นรูปธรรมสองเดือนนับจากวันที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ นั่นคือในวันอาสาฬหบูชา เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่พระปัญจวัคคีย์ ซึ่งทำให้เกิดพระสังฆรัตนะขึ้น เมื่อมีพระสังฆ

รัตน์เป็นสมาชิกใหม่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาอย่างนี้ พระพุทธเจ้าก็ต้องบริหารคณะสงฆ์ (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2551 : 1)

จากความหมายของการบริหารรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ จากนักวิชาการหลายๆ ท่านที่ได้กล่าวมาแล้ว พอสรุปได้ว่า การที่จะบริหารงานให้สำเร็จนั้นต้องอาศัยความรู้ความสามารถของผู้บริหารเองเป็นหลักในการบริหาร และต้องอาศัยคนรอบข้างหรือลูกน้องที่มีประสบการณ์ช่วยให้คำปรึกษาด้วย ทั้งนี้การบริหารงานต่าง ๆ นั้นต้องอาศัยความร่วมมือกัน ทรัพยากรการบริหาร การบริหารแบบเป็นกระบวนการเป็นหลัก เพื่อให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้

การที่จะบริหารงานแนวคิดเกี่ยวกับของรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ ให้ดีขึ้นได้นั้น ผู้บริหารจำเป็นจะต้องรู้จักปัจจัยทางการบริหารที่ดี ๆ เสียก่อน และต้องศึกษาให้เข้าใจกับระบบทางการบริหารนั้นว่าประกอบไปด้วยองค์ประกอบอะไรบ้างแล้วจึงค่อยบริหารงานนั้น ๆ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จได้อย่างยอดเยี่ยมในการบริหารงานขององค์กรต่อไป

การบริหารงานแนวคิดเกี่ยวกับของรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ ในทุกองค์การ ไม่ว่าจะขนาดเล็ก ปานกลาง หรือขนาดใหญ่ จำเป็นจะต้องมีปัจจัยขั้นพื้นฐาน หรือองค์ประกอบ หรือทรัพยากรทางการบริหาร โดยทั่วไปถือว่าปัจจัยที่สำคัญของการบริหารมีอยู่ 4 ประการ ซึ่งรู้จักกันในนามของ 4 M's ได้แก่ (จันทราณี สงวนนาม, 2551 : 28) **คน (Man)** ได้แก่ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลในองค์การที่ร่วมกันทำงาน **วัสดุสิ่งของ (Materials)** ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ **การจัดการ (Management)** ได้แก่ การบริหารงานองค์การของผู้บริหาร และ **เงิน (Money)** ได้แก่ งบประมาณที่ใช้ในการบริหารทุก ๆ ส่วนขององค์การ

ในบรรดาปัจจัยทางการบริหารนั้น ปัจจัยที่สำคัญอันดับแรกก็คือ คน (Man) เพราะคนคือบุคคลที่จะดำเนินการในการใช้ เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Materials) และการจัดการ (Management) เพื่อจะบรรลุเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ ดังที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ได้กล่าวไว้ว่า “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาทุกชนิด ดังนั้นเมื่อนักบริหารมีครบทั้งปัจจัยเหล่านี้ก็จะสามารถบริหารหน่วยงานให้เป็นไปอย่างมีระบบแบบแผน ไม่ขัดข้องได้

รูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ มีปัจจัยทางการบริหารมี 5 ประการดังนี้ (อินชัย ชายสัก, 2553 : 29) ปัจจัยด้านสภาพความเจริญของชุมชน มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพของนักเรียน ประถมศึกษา โดยภาพรวมสูงกว่าปัจจัยอื่นๆ รองลงมาคือปัจจัยด้านคุณภาพการสอน ของครู ปัจจัยด้านสภาพความเจริญของชุมชน มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพของนักเรียน กลุ่มทักษะ (ภาษาไทย) กลุ่มทักษะ (ภาษาไทยและคณิตศาสตร์) กลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิตกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

สูงกว่าปัจจัยอื่นๆ ปัจจัยด้านคุณภาพการสอนของครู มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพของนักเรียนกลุ่มทักษะ (คณิตศาสตร์) สูงกว่าปัจจัยอื่นๆ ปัจจัยคัตสรรทางการบริหารโรงเรียนทุกปัจจัยมีอิทธิพลต่อกันและกันเป็นช่วง ๆ ก่อให้เกิดอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพของนักเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมสูงสุด จากปัจจัยด้านความสามารถในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ผ่านปัจจัยด้านขวัญและกำลังใจของครู และปัจจัยด้านคุณภาพการสอนของครู

ปัจจัยคัตสรรทางการบริหารโรงเรียนทุกปัจจัย มีอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมต่อกันและกันในโรงเรียนประถมศึกษาโดยภาพรวม กล่าวคือ

1) ปัจจัยด้านสภาพความเจริญของชุมชน มีอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมต่อปัจจัยด้านคุณภาพการสอนของครูปัจจัยด้านขวัญและกำลังใจของครูและปัจจัยด้านความสามารถในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนและมีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยด้านคุณลักษณะพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียน

2) ปัจจัยด้านคุณลักษณะพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียน มีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัย ด้านขวัญและกำลังใจของครู และปัจจัยด้านความสามารถในการบริหารงานของผู้ บริหารโรงเรียน และมีอิทธิพลทางอ้อมสูงสุดต่อปัจจัยด้านคุณภาพการสอนของครู ปัจจัยด้านขวัญและกำลังใจของครู

3) ปัจจัยด้านความสามารถในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนมีอิทธิพลทางตรง สูงที่สุดต่อปัจจัยด้านคุณภาพการสอนของครู ปัจจัยด้านขวัญและกำลังใจของครู และ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อปัจจัยด้านคุณภาพการสอนของครู

4) ปัจจัยด้านขวัญและกำลังใจของครู มีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยด้านคุณภาพการ สอนของครู แผนภูมิเส้นทางที่ใช้อธิบายอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมของปัจจัยคัตสรร ทางการบริหารโรงเรียนทั้ง 5 ประการที่มีต่อคุณภาพของนักเรียนประถมศึกษาโดย ภาพรวม สรุปได้ดังนี้

การบริหารงานแนวคิดเกี่ยวกับของรูปแบบการพัฒนาการเรียนรูู้ กับบุคคลนั้น เป็นการจัดการเกี่ยวกับบุคคลนับตั้งแต่การสรรหาบุคคลเข้ามาปฏิบัติงาน การดูแลบำรุงรักษา จนกระทั่งพ้นไปจากการปฏิบัติงาน (สมพงษ์ เกษมสิน, 2553 : 43) การบริหารงานแนวคิดเกี่ยวกับของรูปแบบการพัฒนาการเรียนรูู้กับบุคคล คือ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ได้คนดี มีคุณวุฒิ และมีความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ มาทำงานด้วยความสนใจ พึงพอใจ อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ” (ชูศักดิ์ เทียงตรง, 2553 : 33)

สรุปได้ว่า ปัจจัยทางการบริหารการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับของรูปแบบการพัฒนาการเรียนรูู้นั้น เป็นงานของผู้บริหารที่จะต้องบริหารงานทั้งหมดมิใช่มีแต่ในห้องเรียนเท่านั้นควบคุมทั้งหมดทั่วอาณาเขตถูก

แต่งตั้งให้เป็นผู้บริหารเข้ามาทำงานเท่านั้นเป็นการดำเนินกิจกรรมการบริหารคนตั้งแต่เริ่มต้น เพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารองค์กรโดยรวม

4. กระบวนการบริหารเกี่ยวกับของรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้

กระบวนการบริหารเกี่ยวกับของรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว การบริหารจะมีขั้นตอนการบริหารงานกันอย่างเป็นกระบวนการวิธีในการปฏิบัติงาน หรือแสดงเป็นลำดับรายการในการบริหารงานว่า สิ่งนี้ควรทำก่อน สิ่งนี้ควรทำทีหลัง เป็นลำดับขั้นตอนกันไป ซึ่งจัดว่าเป็นหลักเกณฑ์วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) กระบวนการบริหารนั้น ได้ถูกจัดไว้เป็นขั้นตอนอย่างชัดเจนจาก นักวิชาการ นักบริหารทั้งไทยและต่างประเทศ ตลอดจนนักศึกษาไว้ดังนี้

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้กล่าวถึงกระบวนการบริหารเกี่ยวกับของรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ไว้ว่า หน้าที่ (Function) ของนักบริหารมีอยู่ 5 ประการ ตามคำย่อในภาษาอังกฤษว่า POSDC

P คือ planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดทางดำเนินงานในปัจจุบัน เพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต

O คือ Organizing หมายถึง การจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร

S คือ staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากรและการใช้คนให้เหมาะกับงาน

D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และมีภาวะผู้นำ

C คือ controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการทำงานภายในองค์กร รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร

Luther Gulick, (2006 : 13) ได้กล่าวถึงกระบวนการบริหารเกี่ยวกับของรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ไว้ ๗ ประเภทด้วยกันคือ (POSDCORB) ไว้ดังนี้

1) วางแผน (Planning) หมายถึง

1.1) การวางแผนโครงการกว้าง ๆ

1.2) การคิดว่ามีงานอะไรบางอย่างที่จะต้องปฏิบัติตามความสำคัญ

1.3) การวางแผนปฏิบัติและจุดประสงค์ของการปฏิบัติงานนั้น ๆ ก่อนลงมือปฏิบัติการ

2) จัดระบบกำหนดอำนาจหน้าที่ (Organizing) หมายถึง

2.1) การจัดรูปเค้าโครงการบริหาร

2.2) การกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่าง ๆ ของหน่วยงานให้ชัดเจน
2.3) การกำหนดลักษณะ และวิธีติดต่อกันสัมพันธ์กันตามลำดับชั้นแห่งอำนาจหน้าที่สูงต่ำ
ลดหลั่นกันไป

3) จัดหาและพัฒนาบุคลากร (Staffing) หมายถึง

3.1) การบำรุงขวัญ

3.2) การบรรจุแต่งตั้ง

3.3) การแสวงหากคนมาทำงาน

3.4) การฝึกอบรมการพัฒนาบุคคลที่บรรจุแต่งตั้งไว้แล้ว

3.5) การเลื่อนขั้นและลดขั้นตลอดจนพิจารณาให้พ้นจากงาน

3.6) การบริหารงานเกี่ยวกับบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ทุกประเภทของหน่วยงาน

3.7) การบำรุงรักษาสภาพของการทำงานที่ดีและมีประสิทธิภาพให้คงอยู่ตลอดไป

4) วินิจฉัยสั่งการ (Directing) หมายถึง

4.1) การวินิจฉัยสั่งการ หลังจากได้วิเคราะห์พิจารณางานโดยรอบคอบแล้ว

4.2) การติดตามดูแลให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งนั้น ๆ ในฐานะผู้บริหารเป็นผู้บังคับบัญชา

หน่วยงาน

5) ประสานงาน (Coordinating) หมายถึง

5.1) การทำงานเพื่อจุดประสงค์ร่วมกัน

5.2) การทำงานประสานกลมเกลียวกัน

5.3) การทำงานไม่ให้ซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกัน

5.4) การก่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิผล

5.5) การประสานงานหรือสื่อสัมพันธ์หน่วยงานย่อย หรือตำแหน่งต่าง ๆ ภายในองค์การหรือ

สำนักงานใหญ่

6) รายงาน (Reporting) หมายถึง

6.1) การบำรุงขวัญใน

6.2) การสร้างความเข้าใจอันดีร่วมกัน

6.3) การให้ผู้บังคับบัญชาทราบความก้าวหน้าของงานทุกระยะ

6.4) การทำให้เกิดความสะดวกแก่การประสานงานกับหน่วยงานอื่น

6.5) ตัวการเสนอรายงานไปยังผู้บังคับบัญชา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งเบื้องล่างและเบื้อง

บน

6.6) มีการบันทึกหลักฐานเกี่ยวกับการทำงานไว้เป็นระยะ จึงจะสามารถทำรายงานได้ถูกต้อง รัดกุมและสมบูรณ์

7) งบประมาณ (Budgeting) หมายถึง

7.1) การจัดทำงบประมาณการเงิน

7.2) การควบคุมการใช้จ่ายเงินโดยรอบคอบรัดกุม

7.3) การวางแผนหรือโครงการใช้จ่ายเงิน การบัญชี

Russell T. Gregg (2007: 224-316) ได้เอารายงานของกระบวนการบริหารเกี่ยวกับของรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ ตามความเห็นของนักบริหารการศึกษาส่วนใหญ่ๆ มาวิเคราะห์ เพราะเห็นว่ามีหลายรายการซ้ำซ้อนกัน คงต่างกันเฉพาะรูปศัพท์เท่านั้น แล้วสรุปว่า ความจริงกระบวนการทั้งหมดมีตัวประกอบเพียง 7 ประการเท่านั้น คือ

1) การวางแผน (Planning)

2) การใช้อิทธิพล (Influencing)

3) การประเมินผลงาน (Evaluating)

4) การประสานงาน (Co-Ordination)

5) การเสนอรายงาน (Communicating)

6) การกำหนดอำนาจหน้าที่ (Organizing)

7) การตัดสินใจสั่งการ (Decision Making)

พอจะสรุปทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารเกี่ยวกับของรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ ในการทำงานนี้ได้ว่า การบริหารงานของนั้น เป็นการปฏิบัติการทำงานของคนเป็นพวกๆ หมู่ๆ กัน โดยอาศัยความสามัคคีของผู้เป็นหัวหน้าและหมู่คณะช่วยกันจัดช่วยกันทำในการบริหารการศึกษาเป็นหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ทั้งที่เป็นองค์กรทั้งที่เป็นหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน โดยรู้จักนำเอาทรัพยากรมาใช้ให้คุ้มค่าต่องานนั้น ๆ ทั้งหมดนี้ต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์เข้าช่วยกันในการดำเนินงานจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งกระบวนการบริหารการศึกษาเป็นสิ่งที่ผู้บริหารต้องทำตามลำดับขั้นตอนตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนี้ เพื่อจะได้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุดในการปฏิบัติหน้าที่ต่อการบริหารองค์กรของตนเองต่อไป

5. แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ แหล่งความรู้ทางวิชาการ และประสบการณ์ที่สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียน ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่องจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ: 2551) แหล่งเรียนรู้ว่า หมายถึง แหล่งข้อมูล ข่าวสาร

สารสนเทศ และประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียนแสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองตาม อรรถาธิบายอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการการเรียนรู้และเป็นบุคคล แห่งการเรียนรู้ (กรมวิชาการ, 2551: 5) แหล่งเรียนรู้ในชุมชนว่า หมายถึง แหล่งความรู้ต่าง ๆ ในชุมชนที่ สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่ตั้งอยู่ อาจเป็นชุมชนในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด รวมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่และเป็นของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวของประวัติศาสตร์ ความเป็นมา ของชนชาติ สภาพภูมิประเทศ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งแนวโน้มการ เปลี่ยนแปลงของชุมชน (นิคม ชมพุดวง, 2551: 5) แหล่งเรียนรู้ว่า หมายถึง แหล่งที่มีข้อมูลข่าวสาร ความรู้ที่เข้าไปศึกษาความรู้ ความเข้าใจ และความชำนาญ จากความหมายของแหล่งเรียนรู้ ซึ่งมีชื่อเรียก ต่างๆ กัน ดังกล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่านักการศึกษาส่วนใหญ่จะใช้คำว่า แหล่งความรู้ในชุมชน หรือแหล่ง วิทยาการในชุมชน หรือแหล่งทรัพยากรในชุมชน เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมาหรือแม้แต่ปัจจุบัน การจัด แหล่งเรียนรู้มีวัตถุประสงค์ใช้กับการจัดการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาผู้ใหญ่ เพื่อให้ประชาชนใน ท้องถิ่นหรือชุมชนต่างๆ ที่ไม่มีโอกาสเข้าศึกษาในระบบโรงเรียนได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจาก แหล่งความรู้ต่างๆ ในชุมชน

สรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้ หรือแหล่งความรู้ในชุมชน หรือแหล่งวิทยาการในชุมชน หรือแหล่ง ทรัพยากรในชุมชน ต่างก็มีความหมายเหมือนกันเพียงแต่ใช้ชื่อเรียกต่างกัน ซึ่งหมายถึง แหล่งวิชาการหรือ แหล่งทรัพยากร ที่สามารถใช้เป็นที่ศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญ ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งสิ่งที่เป็น ธรรมชาติหรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นได้ทั้งบุคคล สิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตได้แก่ บุคคล สถานที่ต่างๆ แหล่ง วิทยาการ ธรรมชาติ สภาพสังคมเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ ที่ เสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยประสบการณ์ตรง เพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

6. ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้

ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ เป็นความก้าวหน้าทางวิทยาการของโลกปัจจุบัน เป็นไปอย่าง กว้างขวางและรวดเร็ว การศึกษาหรือการเรียนรู้จะหยุดอยู่เพียงการศึกษาในรั้วโรงเรียนเท่านั้นคงไม่ เพียงพอ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของบุคคล ทั้งด้านความรู้ ทักษะ ทักษะคิด ค่านิยม โดยส่งเสริมการศึกษา หาความรู้อย่างต่อเนื่องต่อไปตลอดชีวิต การจัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มุ่งให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ และ แสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ไว้มากมาย ในส่วนหนึ่งมีดังต่อไปนี้ ความสำคัญแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายมุ่งให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้และแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองมี ความสำคัญ คือ เป็นแหล่งการศึกษาตามอรรถาธิบาย เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นแหล่งปลูกฝังนิสัยรัก

การอ่าน การศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นแหล่งเสริมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ เป็นแหล่งเสริมความรู้ ความคิด วิทยาการและประสบการณ์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 14)

ความสำคัญแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนดังนี้ เป็นแหล่งที่มีความรู้หลากหลาย พร้อมทั้งจะให้ ผู้เรียนเข้าไปศึกษาค้นคว้าด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน เป็นแหล่งเชื่อมโยงการเรียนรู้ของ โรงเรียนและชุมชนเข้าด้วยกัน เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขตาม หลักการปฏิรูป การเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด ผู้เรียนต้องเรียนรู้จากการได้คิดเอง ปฏิบัติเอง และสร้าง ความรู้ด้วยตนเองในเรื่องที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตจากแหล่งเรียนรู้รอบตัว (ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ และ ดารณี คำวังนัง, 2552: 15)

แหล่งเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งในการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพราะ แหล่งเรียนรู้จะเป็นสื่อในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใคร่รู้และเกิดการเรียนรู้ โดยผ่านกระบวนการ หรือกิจกรรม การใช้แหล่งเรียนรู้ให้ บังเกิดผลต้องเกิดจากการสนับสนุนของผู้บริหาร ครู นักเรียนและ ความร่วมมือของทุกฝ่าย ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ดังนี้ การใช้แหล่งการเรียนรู้มี ความสำคัญในกระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนเพราะผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากสภาพจริง การ จัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้จะเกี่ยวกับบุคคล สถานที่ ธรรมชาติ หน่วยงาน องค์กร สถานประกอบการ ชุมชน และสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ซึ่งผู้เรียน ผู้สอน สามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้หรือเรื่องที่สนใจได้จากแหล่ง เรียนรู้ทั้งที่เป็นธรรมชาติ และมนุษย์สร้างขึ้น ชุมชนและธรรมชาติเป็นชุมชนทรัพยากรมหาศาลที่เราสามารถ ค้นพบความรู้ได้ไม่รู้จบ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ลักษณะเด่นของการ จัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้มีดังนี้

- 1) ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง
- 2) ผู้เรียนได้ฝึกทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหาต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้เกิด
- 3) การเรียนรู้ และทักษะกระบวนการต่างๆ
- 4) ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสังเกตการณ์เก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การตีความและ การสรุปความ คิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ
- 5) ผู้เรียนได้ประเมินผลการทำงานด้วยตนเอง
- 6) ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้และเผยแพร่ความรู้ได้
- 7) ผู้สอนเป็นที่ปรึกษา ให้ความรู้ ให้คำแนะนำ ให้การสนับสนุน

สรุปได้ว่า ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้มีความหลากหลาย สามารถตอบสนองความต้องการของ แต่ละบุคคลในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพราะบุคคลมีความต้องการแตกต่างกันไปตามความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความพร้อมที่จะเรียนรู้ หากสามารถดำเนินการจัดแหล่งความรู้ได้เพียงพอและมี ประสิทธิภาพ ก็สามารถส่งเสริมให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ได้ทั่วทุกแห่ง

7. ประเภทของแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์ ทุกคนได้สัมผัสก็คือ สิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว ได้แก่ ธรรมชาติ ป่าไม้ ภูเขา แม่น้ำ ดวงอาทิตย์ นก ฯลฯ การเรียนรู้เกิดขึ้นด้วยตนเองเพื่อความอยู่รอดและการมีชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ การเรียนรู้จึงช่วยพัฒนาร่างกายและจิตใจให้มีคุณภาพมากขึ้นในปัจจุบัน ด้วยความเจริญทางด้านเทคโนโลยี มนุษย์สร้างแหล่งเรียนรู้ที่ช่วยให้สามารถเรียนรู้ได้ตามความต้องการทุกเพศ ทุกวัย ทุกสถานที่ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะเป็นผู้ถ่ายทอดให้ผู้เรียนมีทักษะในการพัฒนาชีวิตต่อไป (หน่วยศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา 5, 2552: 22)

เนื่องจากแหล่งเรียนรู้ หรือแหล่งความรู้ หรือแหล่งความรู้ในชุมชน หรือแหล่งวิทยาการในชุมชน มีความหมายกว้างมาก จึงมีนักการศึกษาจำแนกประเภทไว้แตกต่างกันไปดังต่อไปนี้

ศรีสุตา จரியากุล (2556: 126) ได้จำแนกแหล่งเรียนรู้ในชุมชนไว้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. จำแนกตามลักษณะ ได้แก่

- 1.1 ลักษณะนามธรรม เช่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ศิลปะ ความชำนาญ
- 1.2 ลักษณะรูปธรรม เช่น คน สัตว์ สิ่งของ และธรรมชาติ

2. จำแนกตามแหล่งกำเนิด ได้แก่

2.1 แหล่งกำเนิดธรรมชาติ คือ สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และมนุษย์นำมาใช้ในการดำรงชีวิต เช่น อาหาร น้ำ อากาศ ดิน หิน แร่ธาตุ และป่าไม้

2.2 แหล่งกำเนิดเกิดขึ้นจากการสร้างขึ้นและเกิดจากสังคม ได้แก่

2.2.1 แหล่งการศึกษาและการเรียนรู้ เช่น สถานศึกษา แหล่งเฉพาะบุคคล

2.2.2 แหล่งเรียนรู้ที่ไม่มุ่งการเรียนรู้ เช่น บ้าน ที่ทำงาน เพื่อน สถานที่ท่องเที่ยว

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2555: 25) จัดประเภทของแหล่งเรียนรู้เป็น 5 ประเภทดังนี้

1. สถาบันชุมชนที่มีอยู่แล้วในวิถีชีวิตและการทำมาหากินในชุมชน เช่น วัด โบสถ์ วิหาร ซึ่งเป็นสถานที่ทำบุญตามประเพณี ตลาด ร้านขายของชำ โรงงานขนาดเล็ก ในหมู่บ้าน ป่า ห้วย หนอง คลอง บึง

2. สถานที่หรือสถาบันที่รัฐและประชาชนจัดตั้งขึ้น เช่น อุทยานการศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์ อุทยานแห่งชาติทางทะเล อุทยานแห่งชาติในท้องถิ่น ศูนย์วัฒนธรรม หอสมุด

3. สื่อเทคโนโลยีที่มีในโรงเรียนและชุมชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ โปรแกรมสำเร็จรูป ภาพยนตร์ ภาพสไลด์ หุ่นจำลอง หรือของจริง

4. สื่อเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียนและชุมชน เช่น หนังสือวารสาร สารานุกรม ตำรายาพื้นบ้าน ภาพจิตรกรรมฝาผนัง ภาพถ่าย

5. บุคลากรที่มีความรู้ด้านต่าง ๆ ในชุมชน เช่น ผู้นำทางศาสนา เกษตรกร ปราชญ์ชาวบ้าน หมอพื้นบ้าน

บทสรุป

สรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้ คือสถานที่ซึ่งเป็นแหล่งสนับสนุนความรู้ทางวิชาการ ที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถ จำแนกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล ผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียน ชุมชน นอกชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น บุคลากรในชุมชน กรรมการสถานศึกษา เป็นต้น

2. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นแหล่งวิชาการ หมายถึง อาคารสถานที่ซึ่งเป็นแหล่งรวมข้อมูลแหล่งความรู้ต่าง ๆ แบ่งเป็นประเภทใหญ่ๆ คือ แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน ได้แก่ ห้องสมุด ห้องพิพิธภัณฑ์ เทคโนโลยี สารสนเทศ ศูนย์วิชาการ สวนพฤกษศาสตร์ ห้องปฏิบัติการ อุทยาน สวนสาธารณะ สถานประกอบการ โรงงานอุตสาหกรรม สถานที่ราชการ เป็นต้น

3. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ สิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ได้แก่ แหล่งน้ำต่างๆ สัตว์ต่างๆ อุทยานแห่งชาติ ภูเขา ป่าไม้ ต้นไม้ ใบบัว เป็นต้น

4. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ หมายถึง สื่อนวัตกรรม รวมทั้งเทคโนโลยีสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ ได้แก่ หนังสือ ตำรา สิ่งพิมพ์ ป้ายโฆษณา รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่างๆ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปก็คือ แหล่งเรียนรู้แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล แหล่งเรียนรู้ที่เป็นอาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นเทคโนโลยี

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *เอกสารการนิเทศกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จุมพล สวัสดิยากร. (2552). *ผู้นำอำนาจและการเมืองในองค์กร*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ชูศักดิ์ เทียงตรง. (2553). *การบริหารการปกครอง*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- นิคม ชมพูหลง. (2551). *วิธีการและขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2, มหาสารคาม: อภิชาตการพิมพ์.
- ปรีชา มาลสุวรรณโณ. (2552). *การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2551). *พุทธวิธีบริหาร*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พวงพรรณ ชันติธรรม. (2555). *บรรยากาศและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน*. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร: โอเดียน สโตร์.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2551). *ภาวะผู้และจริยธรรมสำหรับผู้บริหารการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- วิมลสิทธิ์ หรยางกุล. (2551). *จิตวิทยาสภาพแวดล้อมเพื่อการออกแบบและการบริหารจัดการ*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีสุตา จรียากุล. (2556). *การใช้ทรัพยากรชุมชนเพื่อการศึกษา ในบริบททางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2, นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ และดารณี คำวังนัง. (2552). *แหล่งการเรียนรู้เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้และหลักสูตร สถานศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: เมธีทิปส์.
- สมพงษ์ เกษมสิน. (2553). *การบริหาร*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สมยศ นาวิกาน. (2550). *การบริหาร*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2552). *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มิตรภาพ และสตูดิโอ.
- สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ. (2555). *เรียนรู้สู่ครูมืออาชีพ*. พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพมหานคร: ที.พี. พรินท์.
- หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 5. (2552). *แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและนอกโรงเรียน กรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 5*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- Luther Gulick. (2006). *Notes on the Theory of Organization (In Paper on the science of Administration)*. New York: Institute of Public Administration. Columbia University.
- Russell T. Gregg Russell T. Gregg. (2007). *The Administrative Process*. New York: Harper and Row Publishers.
